

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 28/2008 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 26 päivänä syyskuuta 2008 lähettänyt jatkokirjelmän 1. TEM 23.09.2008 ja 3 päivänä lokakuuta 2008 jatkokirjelmän 2. VNK 30.09.2008 asiassa valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä) U 7/2008 vp ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- jäsen Satu Hassi, jäsen Eija-Riitta Korhola ja jäsen Riitta Myller, Euroopan parlamentti
- EU-erityisasiantuntija Hanna Perälä, valtioneuvoston kanslia
- ylitarkastaja Maria Kekki, työ- ja elinkeinoministeriö.

Lisäksi valiokunta on saanut ympäristöministeriön kirjallisen lausunnon.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon YmVL 7/2008 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Ehdotus uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämistä koskevaksi puitedirektiiviksi asettaa maakohtaiset, sitovat tavoitteet uusiutuvan energian osuudelle energian kulutuksesta vuonna 2020 sekä uusiutuvan energian osuudelle liikenteessä. Suomen kansalliseksi kokonaistavoitteeksi vuodelle 2020 ehdotetaan, että uusiutuvan energian osuus olisi 38 prosenttia energian loppukulutuksesta. Lisäksi jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteet ns. indikatiivisen kehityspolun (indikatiiviset väli-

tavoitteet) noudattamiseksi. Euroopan parlamentin ITRE-valiokunta on ehdottanut välitavoitteita oikeudellisesti sitoviksi sekä tavoitteiden saavuttamatta jättämisestä sanktiojärjestelmää.

Suomi on esittänyt neuvoston ja energiatyöryhmän kokouksissa, että sertifioitu ja kestävyyskriteerit täyttävä turve tulisi saada niiden polttoaineiden piiriin, joilla voidaan kattaa direktiivin edellyttämä liikenteen 10 prosentin velvoite. Esitys ei ole saanut muiden jäsenmai-

den eikä komission energia- ja liikennepääosaston tukea.

Useat jäsenmaat ovat olleet huolissaan direktiiviesityksen vaikutuksesta mahdollisuuteen säilyttää kansalliset tukijärjestelmät. Komission alkuperäisen alkuperätakuisiin perustuvan joustomekanismin korvaaminen direktiiviluonnoksen yhteistyömekanismilla on tämän kannalta keskeinen asia.

Uusiutuvaa energiaa koskevaan direktiiviehdotukseen (RES-direktiiviehdotus) sisältyy Eurooppa-neuvoston edellyttämä ehdotus liikenteen biopolttoaineiden kestävyyskriteereistä. Sama kriteeristö on tarkoitus sisällyttää myös polttoaineiden laatudirektiiviin, jonka muutos ehdotus on myös parhaillaan käsiteltävänä. Komissio on mm. ehdottanut laatudirektiiviin lisäystä, jonka mukaan kunkin liikennepolttoaineen toimittajan on vähennettävä tuotteensa elinkaarenaikaisia, energiayksikköä kohti laskettuja kasvihuonekaasupäästöjä 10 prosentilla ensi vuosikymmenen aikana.

Suomen huolena on myös ollut, että ehdotetut kriteeristön laajennukset johtavat vaatimuksiin, joita on vaikea käytännössä todentaa ja joiden verifiointi toisaalta aiheuttaa taloudellisille toimijoille kohtuuttoman työmäärän. Suomi on kuitenkin pääosin ollut valmis hyväksymään puheenjohtajan uusimmat kompromissiesitykset tältä osin, vaikka mainitut ongelmat ovat jossain määrin edelleen olemassa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto vastustaa direktiivin liitteessä esitetyn uusiutuvan tavoitteen taakanjaon avaamista. Valtioneuvosto kannattaa aiemman lin-

jauksensa mukaisesti sitovia tavoitteita. Valtioneuvosto vastustaa myös Euroopan parlamentin teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunnan (ITRE) esitystä sitovista välitavoitteista ja sanktiojärjestelmästä.

Valtioneuvosto katsoo aiempien linjausten mukaisesti, että sertifioitu ja kestävyyskriteerit täyttävä turve tulisi saada niiden polttoaineiden piiriin, joilla voidaan kattaa direktiivin edellyttämä liikenteen 10 prosentin velvoite.

Valtioneuvosto pitää äärimmäisen tärkeänä, että jäsenmaat voivat säilyttää kansalliset tukijärjestelmänsä. Jäsenmaiden yhteistyön mm. tukijärjestelmien harmonisoinnin tai yhteisten tukijärjestelmien käyttöönoton osalta tulee perustua direktiiviluonnoksessa esitetyn mukaisesti jäsenmaiden vapaaehtoisuuteen.

Yhteistyömekanismien välitarkastelu on valtioneuvoston hyväksyttävissä. Mekanismeja voidaan muuttaa, mutta ei siten, että se vaarantaisi kansallisten tukijärjestelmien säilyttämisen tai vähentäisi kansallista kontrollia oman tavoitteensa saavuttamiseksi. Välitarkastelun ei myöskään tulisi johtaa liitteessä I olevien sitovien tavoitteiden avaamiseen.

Euroopan parlamentin ITRE-valiokunta esittää, että kestävyyskriteerit laajennetaan koskemaan kaikkea biomassan energiakäyttöä. Yleisperiaatteena valtioneuvosto kannattaa sitä, että kriteerit ovat yhtäläiset riippumatta siitä, päätyykö biomassa liikenteen polttonesteeksi tai muuhun energiakäyttöön, kuten sähkön tai lämmön tuotantoon. Nykymuotoisia kestävyyskriteereitä ei tule sellaisenaan laajentaa kattamaan biomassan kaikkea energiakäyttöä, vaan kestävyyskriteereiden valmistelutyötä tulee jatkaa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Ympäristövaliokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan ja viitaten aikaisempiin lausuntoihinsa komission energia- ja ilmastopaketista (YmVL 7/2008 vp, YmVL 8/2008 vp, YmVL 9/2008 vp ja YmVL 15/2008 vp) uudistaa niissä esittämän-

sä kannanotot ja painottaa yleisellä tasolla edelleen sitä näkemystä, että EU:n tulee edelleen toimia aktiivisen ilmastopolitiikan edelläkävijänä. Kansainvälisestä taloustilanteesta huolimatta ilmastomuutoksen haasteisiin on vastattava tehokkailla toimenpiteillä, koska ilmastomuutok-

sen pysäyttäminen nyt on huomattavasti halvempaa kuin toimenpiteiden siirtäminen myöhäisempään ajankohtaan.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC:n arvio hiilidioksidin 445—490 ppm:n pitoisuustasosta ja noin kahden asteen lämpötilannoususta ei näyttäisi viimeisimpien tietojen mukaan toteutuvan, vaan lämpötilan nousu voi olla oletettua suurempaa. Uusimpien arvioiden mukaan hiilidioksidin tavoitetaso saatetaan jatkossa joutua asettamaan jopa 350 ppm:n pitoisuustasoon. Ilmastonmuutoksen haaste vaatii siten entistä mitavampia päästövähennyksiä tulevana vuosikymmeninä. Tämänkin vuoksi on tärkeää, että kasvihuonekaasupäästöt pystytään kääntämään mahdollisimman nopeasti selvään laskuun.

Valiokunta viittaa tässä myös jäsenvaltioiden taakanjaon jatkokirjelmää koskevaan lausuntoonsa YmVL 29/2008 vp, päästökauppadirektiivin tarkistamisen jatkokirjelmää koskevaan lausuntoonsa YmVL 30/2008 vp sekä hiilidioksidin geologista varastointia koskevan jatkokirjelman lausuntoonsa YmVL 31/2008 vp.

Keskeistä on saavuttaa aiemmin sovitut päästövähennystavoitteet toteuttava ratkaisu mahdollisimman nopeasti. Vaikuttavuuden varmistamiseksi valiokunta katsoo, että on tärkeää vahvistaa mekanismeja, joilla kaikki EU:n jäsenmaat saadaan käytännössä toteuttamaan päästövähennystoimet. Ilmasto- ja energiapaketin vaikutuksia tulee pyrkiä arvioimaan kokonaisuutena, koska paketin osat vaikuttavat toisiinsa ja toteutustavoilla on erilaisia vaikutuksia.

Aikaisemmissa kannanotoissaan esittämänsä lisäksi valiokunta kiinnittää erityisesti huomiota seuraaviin näkökohtiin.

Valiokunta toteaa, että ehdotettu uusiutuvien energialähteiden käytön kansallinen tavoite on haastava, mutta mahdollinen toteuttaa. Uusiutuvien energialähteiden käytön edistämisen lisäksi tarvitaan energiatehokkuuden ja -säästön voimallista edistämistä. Tällöin energian loppukäyttö pienenee ja uusiutuvien energialähteiden käytön osuus nousee vastaavasti. Uusiutuvien

energiälähteiden tuotannon ja käytön edistämiseksi tarvitaan tehokkaiden tukikeinojen valikoimaa. Myös huoltovarmuuskohdat tulee ottaa huomioon.

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan tukee ehdotettua liikenteen uusiutuvan energian 10 prosentin velvoitetta. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että biopolttoaineille ja bionesteille laaditaan kattavat kestävyyskriteerit, koska uusiutuvan energian lisäämistimet saattavat aiheuttaa ympäristöhaittoja. Kriteerien kautta tulee saada luotettava tieto saavutettavista kasvihuonekaasupäästövähennyksistä sekä siitä, kuinka paljon polttoaineen elinkaarenaikaista kasvihuonekaasutasetta voidaan parantaa biokomponenteilla. Jatkossa myös biomassan energiakäytölle tulee laatia vastaavat kestävyyskriteerit. Turpeen osalta valiokunta viittaa aikaisempaan lausuntoonsa (YmVL 7/2008 vp).

Trooppisten metsien hävittäminen aiheuttaa nykyään noin 20 prosenttia kasvihuonekaasupäästöistä. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei biopolttoaineiden tuotannon ja käytön lisääminen johda negatiivisiin ympäristövaikutuksiin, kuten trooppisten suosademetsien hakkaamiseen öljypalmuviljelmiksi. Tätä tavoitetta edistäisi epäsuorien maankäyttövaikutusten huomioon ottaminen biopolttoaineiden kestävyyskriteereissä. Palmuöljyn tuottamiseen liittyy merkittäviä ympäristöongelmia, mutta myös sosiaalisesti ja eettisesti kielteisiä vaikutuksia.

Talousmetsien hakkuujätteen ja energiapuun sekä jalostuksessa syntyneiden sivutuotteiden tulee direktiivissä sisältyä hyväksyttyihin biopolttonesteen raaka-aineisiin. Metsässä tuotettu biomassa on tärkeässä asemassa arvioitaessa Suomen mahdollisuuksia saavuttaa sille asetettu tavoite uusiutuvan energian lisäämiseksi. Ilmastonmuutos aiheuttaa metsäekosysteemeissä muutoksia, joiden vaikutuksia tulee ehkäistä myös talousmetsien hyvällä hoidolla. Valiokunta kuitenkin korostaa samalla metsien monimuotoisuuden säilyttämistä ja suojelutavoitteiden turvaamista.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta ilmoittaa,

*että se yhtyy asiassa valtioneuvoston
kantaan edellä esitetyin painotuksin.*

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Rakel Hiltunen /sd	Tapani Mäkinen /kok
vpj.	Pentti Tiusanen /vas	Petteri Orpo /kok
jäs.	Marko Asell /sd	Sanna Perkiö /kok
	Christina Gestrin /r	Tarja Tallqvist /kd (osittain)
	Tanja Karpela /kesk	Kimmo Tiilikainen /kesk
	Timo Kaunisto /kesk	Oras Tynkkynen /vihr
	Timo Korhonen /kesk	Henna Virkkunen /kok.
	Merja Kuusisto /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.